

Elevers sociala svårigheter största utmaningen för specialpedagogiken

Det är elevers sociala snarare än kunskapsmässiga skolsvårigheter som utgör skolans allra största utmaning, och det tycks vara kring detta område som mycket av den specialpedagogiska praktiken kretsar. Av en studie vid Göteborgs universitet framgår att lärare ägnar en hel del kraft åt att lindra de sociala riskmomenten i skolvardagen – raster, lärarbyten, rutin- och schemabrytande verksamhet och liknande mindre lärarstyrda aktiviteter ses här som särskilt kritiskt.

Till grund för studien ligger bland annat intervjuer med ett trettio-tal lärare, specialpedagoger, speciallärare och rektorer verksamma på låg- och mellanstadienivån. I deras berättelser lyfts de särskilt kritiska och pedagogiskt besvärliga elevsituationerna fram.

– Jag lät dem som är verksamma i den direkta skolpraktiken, det vill säga pedagogerna själva, berätta om sitt arbete med elever i behov av särskilt stöd eller hur de gör för att undvika att elever ens ska hamna i den kategorin, säger Ingemar Gerrbo, själv specialpedagog med flera års arbete som lärare och rektor i grundskolan.

Studien visar att det inte enbart och främst är elevers kunskapsmässiga skolsvårigheter, som är föremålet för de specialpedagogiska insatserna eller ses som skolans mest kritiska situationer.

– Det är mer elevernas sociala än kunskapsmässiga skolsvårigheter som utgör skolans specialpedagogiska utmaning. Samspelet elever emellan och mellan lärare och elev syns därför vara en nyckel i det vidare skolarbetet.

Där samspelet brister – inte sällan till följd av elevers olika sätt att tolka, förstå och agera socialt, samt olika förmågor och förutsättningar – uppstår lätt svårhanterliga konflikter och missförhållanden.

– Också där de intervjuade lärarna tar upp mera traditionella läsa-skriva-räkna-svårigheter i skolan sätts detta inte sällan i samband med social samspelsproblematik, säger Ingemar Gerrbo.

I studien uppmärksammas särskilt sådant som kan sägas utgöra specialpedagogiska riskmoment i skolan, som raster, lärarbyten, rutin- och schemabrytande verksamhet, elevaktivt arbetssätt och liknande mindre lärarstyrda aktiviteter.

Utifrån lärarnas konkreta berättelser kategoriseras och benämns de olika specialpedagogiska insatser och handlingar som görs för och kring elever i behov av särskilt stöd. Det handlar bland annat om sådant som uppgiftsanpassning/målanpassning, specialvillkor/undantag, utvidgning av omgivningens förståelse samt nära lärarskap. Med nära lärarskap avses vissa lärares sätt att ta närhet till elevers situationsbundna skolsvårigheter och göra sig själva delaktiga i problematiken. Detta för att inte bara försöka lösa den utan att med elevens hjälp först söka *förstå* vad problematiken handlar om. Eleven kan på så sätt här sägas bli något av lärarens lärare.

– Tidig bedömning och betygssättning ses av många som lösning på dagens skolproblematik. Men för många skolelever och i en skola för alla måste social utveckling och allas delaktighet med nödvändighet gå före, säger Ingemar Gerrbo.

Läs avhandlingen: <http://hdl.handle.net/2077/30583>

För mer information:

Ingemar Gerrbo, telefon: 031-786 2379, e-post: ingemar.gerrbo@ped.gu.se,

Ingemar Gerrbo lägger fram sin avhandling *Idén om en skola för alla och specialpedagogisk organisering i praktiken* vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet.

Disputationen sker fredag 7 december, kl 13.15 i Kjell Härnqvistsalen, Pedagogens hus A, källarplan, Västra Hamngatan 25.